

Lech Krzyżanowski

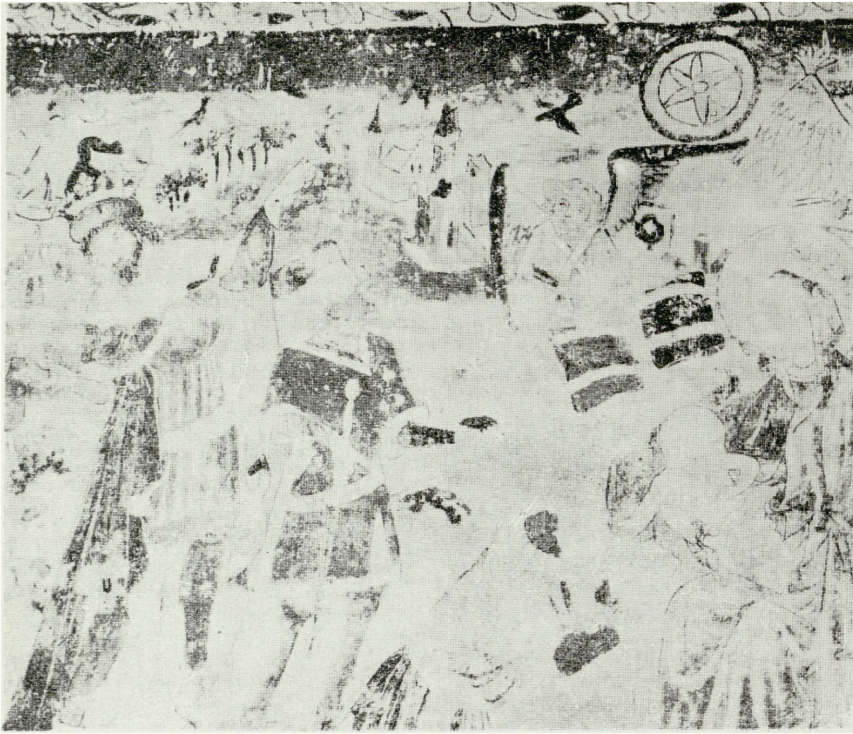
"Zabytki i środowisko naturalne Pragi" - międzynarodowe sympozjum w Pradze

Ochrona Zabytków 29/2 (113), 140-141

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

2. Krzyżowice koło Brzegu, kościół filialny, prezbiterium, ściana północna, fragment sceny Foklonu Trzech Króli; stan po odsłonięciu i zabezpieczeniu malowidła (zdjęcia Z. Czarnecki)

zentował nowo odkryte malowidło w Ziębicach, wykonane w latach osiemdziesiątych XV w., w formach wywodzących się z niderlandzkiego nurtu malarstwa tej epoki.

Rodzaje zależności malowideł ściennych od grafiki omówiła doc. dr E. Chojecka (Kraków).

Objazd, mający na celu obejrze-

nie wielu nowo odkrytych i nie publikowanych jeszcze malowideł ściennych Śląska, wywołał żywą dyskusję na temat konserwacji tego typu obiektów. Poruszono najpierw problem dokumentacji. Dr E. Bacher poinformował zebranych, że w Austrii opracowano schemat korpusu średniowiecznego malarstwa ściennego na wzór korpusu

witraży średniowiecznych. Koledzy czescy oświadczyli, że prace nad korpusem malowideł ściennych tej epoki w Słowacji są już ukończone i tom znajduje się w druku. W Instytucie Historii Sztuki UAM jest gotowy katalog gotyckich malowideł ściennych Śląska historycznego; prace będą kontynuowane. Dr J. Frycz postulował wykonywanie szczegółowej dokumentacji — łącznie z teoretyczną rekonstrukcją obiektów zaraz po zakończeniu prac konserwatorskich, przed wyblaknięciem obiektów, które ostatnio następuje szczególnie szybko wobec zanieczyszczenia atmosfery, zwłaszcza w miastach. Drugim problemem, który wywołał żywą dyskusję była dopuszczalna ingerencja konserwatorów w zakresie tzw. scalania, uzupełniania i retuszowania dzieł zachowanych szczątkowo. Dr J. Baier, E. Bacher, A. Kamzowa uważali, że każdy obiekt jest dokumentem historycznym, a uzupełnianie jest jego fałszowaniem. Doc. dr J. Kębliński, dr J. Frycz, mgr W. Tomaszewicz postulowali dostosowanie typu prac do funkcji społecznej, jakie obiekty pełnią obecnie.

Tezy referatów oraz obszernie wypowiedzi w dyskusji dr V. Dvořákovéj, doc. M. Kutznera (Toruń), a także innych uczestników konferencji pozwoliły określić podobieństwo w zakresie treści i formy malarstwa ściennego w Europie środkowowschodniej.

W omawianej epoce stanowiły te ziemie, jak mniemamy, w dużym stopniu samodzielny region artystyczny.

Alicja Karłowska-Kamzowa

„ZABYTKI I ŚRODOWISKO NATURALNE PRAGI” — MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM W PRADZE

Zadaniem sympozjum, które odbyło się w dniach 21—24.X.1975 r. było podsumowanie trzydziestoletnich prac i doświadczeń w dziedzinie konserwacji zabytków i ochrony naturalnego środowiska. Wobec wiodącego znaczenia praskich konserwatorów w Czechosłowacji spotkanie to faktycznie dokonało podsumowania całej problematyki konserwatorskiej naszych południowych sąsiadów. Udział 250 uczestników (w tym 16 zagranicznych — z Polski, NRD, Rumunii, Węgier i ZSRR), bogata tematyka wygłoszonych referatów oraz dyskusja nadały praskiemu spotkaniu wysoką rangę. Był to wielki sukces Praskiego Państwowego Instytutu Ochrony Zabytków i Przyrody (Praskie Stredisko Státni Památkové Péče a Ochrany Přírody) i jego dyrektora Zdzislava Buřivala. Językiem obrad był czeski, ale na bieżąco wszystkie wypowiedzi były tłumaczone na

francuski, niemiecki i rosyjski. Pozwoliło to gościom zagranicznym dokonywać wygodnego wyboru języka interesujących referatów. Udział wysoko postawionych osobistości w uroczystym otwarciu, spotkanie części uczestników z burmistrzem Pragi oraz w Komitecie Praskim KPC były dodatkowymi, ważkimi akcentami. Zjazd uchwalił rezolucję w sprawie oceny dorobku i wyliczenia dalszych kierunków działań. Zamierzona publikacja materiałów konferencji wkrótce nastąpi i czytelnicy polscy będą mogli się zapoznać z pełną dokumentacją. A oto tytuły referatów w kolejności wygłaszania: Zdzislav Buřival: *Trzydzieści lat ochrony zabytków Pragi i jej znaczenie w ochronie środowiska*, Josef Prokůpek: *Udział działań konserwatorskich na praskim zamku w ochronie środowiska*, Vladimír Novotný: *Państwowa ochrona zabytków a Praga*,

Blahomír Borovička: *Przyszłość zabytków w środowisku naturalnym Pragi*, Dobroslav Líbal: *Praga — architektoniczny fenomen Europy*, Konstantin Vukov (Budapeszt): *Badania historycznych konstrukcji w związku z konserwacją zabytków XIX i XX wieku*, Stanisław Brzostowski (Warszawa): *Problemy adaptacji zabytków na potrzeby współczesne*, Jaromír Strejček: *Ochrona krajobrazu i terenów zielonych w aspekcie ochrony środowiska naturalnego*, Lech Krzyżanowski (Warszawa): *Zabytki a świadomość społeczeństwa*, Marie Benešová: *Wpływ zabytków na psychikę*, Josef Mayer: *Spoleczne wykorzystanie zabytków*, Emanuel Poche: *Dorobek trzydziestoletnich badań historii sztuki w historycznym obrazie Pragi*,

Erantišek Brabec: *Zadania specjalistycznego instytutu związane z problemami ochrony zabytków i środowiska naturalnego*, Miklós Horler (Budapeszt): *Pozdrowienie w imieniu ICOMOS-u*, Jaroslav Stohanzl: *Wyniki pracy Przedsiębiorstwa Budowlanego „Praga” w odnowie praskich zabytków architektury*, Konstantin Iwanowicz Muraszow (Moskwa): *Dobra kultury w generalnym planie rozbudowy Moskwy*, Christian Moisescu (Bukareszt): *Odnawianie historycznych zabytków Bukaresztu*, Vladimir Šlapeta: *Uwagi do koncepcji ochrony zabytków*, Dušan Riedel: *Środowisko kulturowe i zabytki*, Gotthard Voss (Halle nad Salą): *Rekonstrukcja Czerwonego Hełmu w Halle*, Libor Cerník: *Wytyczne do pracy okręgowego ośrodka ochrony zabytków i jego wkładu w ochronę środowiska*, Jana Horneková: *Port praski, jego wykorzystywanie i ochrona*, Vlastimil Jiřík: *Stosunek nowoczesnej architektury do zabytków*, Marie Fridrichová: *Środowisko a zabytki w archeologii*, Josef Krušina: *Potrzeba konserwacji zabytków będących prywatną własnością*, Eva Šádová: *Zabytki ruchów rewolucyjnych jako element praskiego środowiska*, M. Líbal: *Wpływ handlu i turystyki*

na regenerację centrum historycznego Pragi, Vladimír Piša: *Problemy znalezisk archeologicznych w mieście*, Jarmila Líbalová: *Problemy ochrony środowiska naturalnego w okręgu Neustadt*, Jan Jirásek: *Podstawy prawne ochrony i przekształcania środowiska naturalnego i ochrony zabytków*, Werner Heinrich (Drezno): *Rewitalizacja późnogotyckiego domu w Miśni*, Oldřich Blažiček: *Pomniki i elementy plastyczne jako element środowiska praskiego*, Sándor Szalkai (Budapeszt): *Modernizacja centrum Budapesztu a zabytki historyczne*, Otokar Nový: *Stara Praga w Pradze współczesnej*, Jaroslav Wegner: *Znaczenie zabytków militarnych*, Dobroslav Líbal: *Dobra kultury i naturalne środowisko w nowo utworzonym okręgu Pragi*, Hugo Rokyta: *Środowisko praskich zabytków i kontakty międzynarodowe*, Alois Doležal: *Pojęcie „zabytek” i „żyjąca Praga”*. Spis tytułów tylko w części oddaje różnorodność podejmowanych zagadnień. Dodać trzeba, że organizatorom udało się zrealizować porządek obrad bez opóźnień, co dowodzi między innymi znakomitej dyscypliny uczestników. Mimo tak obfitego programu jedno popołudnie zostało przeznaczone na zwie-

dzenie najważniejszych zabytków „Złotej Pragi”. Praski przykład ukazał, że można skutecznie realizować koncepcję wielkiej konferencji o charakterze międzynarodowym i uzyskać pełny sukces przy bardzo obfitym programie (40 referatów). O całości przesądził trafny dobór referentów, którzy podejmowali problemy związane, trafnie, niejednokrotnie z polemicznymi uwagami. Zapewnienie udziału gości zagranicznych pozwoliło nie tylko wzbogacić tematykę, ale i dało okazję do interesujących konfrontacji, a także do nawiązania bezpośrednich kontaktów. Należy chyba żałować, że wysunięty przed kilkoma laty projekt zorganizowania takiej konferencji międzynarodowej w Warszawie, został uznany przez ówczesnego generalnego konserwatora zabytków za przedwczesny. Warto chyba jeszcze do tej koncepcji powrócić. Kolegom praskim wypada wyrazić uznanie za trafne podsumowanie swoich wielkich, trzydziestoletnich osiągnięć, połączone z oceną sytuacji i wytyczeniem kierunków dalszych działań łączących ochronę zabytków i naturalnego środowiska. Na pewno łatwiej będzie im teraz realizować ambitny program ochrony zabytków Pragi i otoczenia, który już w roku ubiegłym uzyskał pozytywną ocenę władz stolicy Czechosłowacji.

Lech Krzyżanowski

„ARCHITEKTURA XIX I XX WIEKU” — SESJA NAUKOWA W KRAKOWIE

W dniach od 6 do 8 listopada 1975 r. odbyła się w Krakowie sesja poświęcona zagadnieniom architektury drugiej połowy XIX w. oraz pierwszej połowy naszego stulecia. Organizatorami sesji byli: Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Ośrodek Dokumentacji Zabytków oraz krakowski oddział PKZ.

Program sesji obejmował następujące referaty:

M. Porębski: *Wiek XIX—zagadnienie stylu epoki*;

A. K. Olszewski: *Próba określenia poszczególnych „stylów” w architekturze XX wieku na przykładzie Warszawy*;

J. Bogdanowski: *Urbanistyka XIX wieku w Małopolsce*;

J. Rozpędowski: *Konstrukcja a forma w architekturze XIX wieku*;

P. Krakowski: *Fasada dziewiętnastowieczna*;

E. Niemczyk: *Modernizm w architekturze Wrocławia*;

J. Ross: *Architektura uzdrowisk małopolskich*;

W. Kalinowski: *Architektura przemysłowa XIX wieku*;

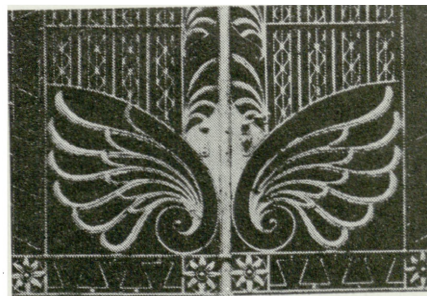
J. Lepiarczyk: *Restauracja Sukienic w latach 1875—1879*;

Z. Beiersdorf: *Rejestracja architektury XIX i XX wieku*;

Z. Kajzer: *Warsztat historyka sztuki — dokumentalisty zabytków w Łodzi*;

W. Kalinowski: *Ogólna polityka w ewidencji zabytków*.

Ponadto zorganizowano zwiedzanie wybranych obiektów w Krakowie oraz jednodniowy obiad po Śląsku. Od kilku czy nawet kilkunastu lat narastała świadomość konieczności rehabilitacji sztuki drugiej połowy XIX w., a już w szczególności architektury. Znane jest bowiem w dziejach zjawisko, że kolejne epoki stylowe rzucają anatemię na bezpośrednio poprzedzające je okresy, akcentując zarazem a nawet gloryfikując wcześniejsze. W ciągu wie-

1. Kraków, ul. Pijarska, krata z końca XIX w.

ków, zgodnie z ogólnym przyspieszeniem rozwojowym ludzkości, owe okresy wyklęć i rehabilitacji trwają coraz krócej. Negacja średniowiecza, zapoczątkowana w połowie XVI w. przez Vasarię¹, panowała po okres rokoka, załamała się dopiero w Anglii w pierwszej połowie

¹ E. Panofsky, *The First Page of Giorgio Vasari's „Libro”*, (w:) *Meaning*

in the visual Arts, Garden City (N.r.), 1955; *Vasari i nowożytna historiografia*

sztuki, antologia, opr. Z. Ważyński, Wrocław — Warszawa — Kraków — Gdańsk 1975, zwłaszcza s. 67 n.